

21.04.2022

Justiitsministeerium
info@just.ee

Estwatch MTÜ sisend riikliku seisukoha kujundamisse äriühingute kestliku juhtimise ja hoolsuskohustuse direktiivi osas

Estwatch MTÜ on alates asutamisest olnud oma tegevuses pühendunud eesmärgile minimeerida ettevõtete äritegevuse keskkondlikke ja sotsiaalseid riske ja kahjusid globaalsetes tarneahelates. Oma tegevuse käigus oleme seni uurinud muuhulgas, mil määral vastab [finantsasutuste](#) ja [toidupoekestide](#) hoolsuskontroll kestlikkuse ja vastutustundlikkuse kontekstis rahvusvaheliselt tunnustatud suunistele.

Eelneva taustal oleme jälginud ka Euroopa Liidu arenguid äriühingu kestliku juhtimise ja hoolsuskohustuse direktiivi osas. Komisjoni ettepanek on sisukas ja katab õigeid alateemasid, aga praegusel kujul on mitmeid vajakajäämisi, mis võivad direktiivi sisulist mõju oluliselt pisendada.

Palume käesoleva kirjaga arvestada Eesti riigi seisukohtade kujundamisel allkirjeldatud soovitusetega, et tagada, et kõnealune direktiiv hakkaks täitma oma eesmärki ennetada ja lõpetada keskkondlikke ja sotsiaalseid kahjusid, mida äriühingud põhjustavad või millesse nad panustavad, kaitsta inimõigusi ning viia äriühingute tegevused kooskõlla keskkonna- ja kliimaeesmärkidega.

1. Ettepanek toetub liigselt lepingulistele tagatistele, mis võimaldaksid praegusel kujul suurettevõtetel vältida sisuliste sammude võtmist kahjude vähendamiseks ja lükata vastutus väärtusahelates väiksematele ettevõtetele. See töötab aga otseselt vastu direktiivi tegelikule eesmärgile. **Direktiiv peaks sätestama, et ettevõtte peamine kohustus on kahju ennetamine või lõpetamine ja et ettevõtte ei saa toetuda peaausjalikult lepingulistele tagatistele, kandes sel moel vastutuse väärtusahelates väiksematele ettevõtetele.**

2. Hetkel on ettepanekus rõhutatud valdavalt ettevõtete kohustust vähendada kahjusid väljakujunenud ärisuhetes. **Direktiiv peab tagama, et ettevõtted peaksid lisaks väljakujunenud ärisuhetele keskenduma väärtusahelates olevatele asjakohastele riskidele ning rakendama piisavaid meetmeid, et neid riske tuvastada, ennetada, leevendada ja arvestada.** Riskipõhine lähenemine toetaks oluliselt direktiivi eesmärki ennetada võimalikke kahjusid juba eos ning suunaks ettevõtteid prioriseerima äritegevuse riske ja võimalikke mõjusid vastavalt oma sektorile, tegevuse mastaabile, äriühingu struktuurile, ärisuhetele ja teistele teguritele.
3. **Võimalike või kinnitatud kahjude korral peab tütaretevõtteid puudutavate juhtumite puhul olema vastutus emafirmal.** Tütaretevõtted on osa ettevõtte struktuurist, mitte ärisuhe, ja emafirma peaks olema automaatselt vastutav, kui tütaretevõtte tegevus või tegevusetus on põhjustanud kahju.
4. Ettepanek sätestab, et äriühing on kahjude eest vastutav üksnes siis, kui need on tekkinud. **Kuna direktiivi eesmärk on kahjusid ka ennetada, peab see andma kodanikuühiskonnale, töötajate esindajatele ja mõjutatud osapooltele võimaluse pöörduda kohtusse juba enne kahju tekkimist.** Direktiiv peab võimaldama hagi esitamist lühi- või kiirmenetluse korras.
5. Direktiiv peaks hõlmama sätteid, mis võimaldavad vajadusel kohtusse kaevata emaettevõtte, tütaretevõtteid ja äripartnerid ühiselt ning kehtestada ühine ja proportsionaalne vastutus (võimalike) kahjude ees, pannes suurima vastutuse emaettevõttele, aga arvestades sõltuvalt juhtumist ka tütaretevõtete ja/või **allhankijate vastutust.** Antud täiendus aitaks vältida seda, et suuretevõtted saaksid kanda oma vastutust väärtusahelates väiksematele ettevõtetele.
6. Praegune ettepanek jätab välja suure osa väikese ja keskmise suurusega ettevõtetest, hõlmates keskmise suurusega ettevõtteid (kes Eesti ärimaastikul kvalifitseeruksid suuresti suurteks ettevõteteaks) vaid kolmes kõrge riskiga sektoris. Igas suuruses ettevõtetel kõikides majandus- ja tööstussektorites on aga kohustus ja vastutus austada inimõigusi ja keskkonda. **On oluline, et direktiiv hõlmaks rohkemaid äriühinguid, sätestades üldise baastaseme nõude inimõiguste ja keskkonna heaoluga arvestamisel vähemalt kõigile keskmise**

suurusega ettevõtetele, sõltumata sektorist, keskendudes keskkondlikele ja sotsiaalsetele riskidele ja kahjudele, mis on igale sektorile relevantsemad.

7. Praegusel kujul proovib ettepanek sätestada ettevõtetele kliimaga seotud kohustusi, aga need on eraldatud peamisest hoolsuskohustusest ja kirjeldatud ebaselgelt ilma piisava detailsusastmeta. Näiteks pole kirjeldatud, milliseid kliimaeesmärke peavad ettevõtted sihiks võtma. Lisaks pole ettevõtted praeguses sõnastuses kohustatud võimalikke heitkoguste vähendamise meetmeid rakendama.

On oluline, et direktiiv kohustaks kõiki ettevõtteid rakendama kliimamuutusega seotud hoolsuskohustust konkreetsete kohustustena 1. kaardistada kliimariske oma väärtusahelates, 2. luua konkreetne plaan riskide maandamiseks ja äritegevuse kooskõlastamiseks Pariisi kliimaleppega, sh sätestada lühi-, kesk- ja pikaajalised eesmärgid ja meetmed emissioonide vähendamiseks oma tegevustes ja väärtusahelates, ja 3. antud plaani rakendada. Oluline on ka kirjeldada, et kõnealuses direktiivis on kliimamuutusega seotud riskide all mõeldud kasvuhoonegaaside emissioone, mitte kliimariske ettevõttele endale.

8. Kliimaga seotud kohustused pole seotud tsiviilvastutusega. Kuna direktiiv hõlmab kliimaga seotud kohustusi, on selle rakendamise tõhususe tagamiseks oluline lisada klausel, et ettevõtetal peab olema tsiviilvastutus nii oma äritegevuse kliimamõjude ja seotud inimõiguste rikkumise kui ka ebapiisavate kliimaplaanide ees.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kadri Org-Lilleväli

Juhatuseliige

Estwatch MTÜ

info@estwatch.ee